

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ ปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงกับความท้าทายจากกระแสโลก ปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญความเปลี่ยนแปลง และความท้าทายดังกล่าว คือ คุณภาพของคน การพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพคนให้สามารถพัฒนาศักยภาพ ที่มีอยู่ในตัวคนได้อย่างเต็มที่ ทำให้คนรู้จักการคิดวิเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ณัฐพล ชุมวรฐายี, 2545 : 2) คุณภาพจึงเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จ การขาดคุณภาพนำไปสู่ความยุ่งยากต่าง ๆ เช่น วิกฤตการทางเศรษฐกิจและสังคมการที่ประเทศขาดคนที่มีคุณภาพจึงเป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวง การศึกษาที่ดีสามารถแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง (ประเวศ วสี, 2541 : 11) สังคมไทยคุ้นเคยกับเรื่องคุณภาพรัฐเป็นผู้กำหนดคุณภาพการศึกษา ระบบการเรียนการสอน และระดับการศึกษา รัฐถูกกำหนดจากความต้องการของตลาดที่ต้องการคุณภาพทางการศึกษา บุคคลที่สำเร็จการศึกษาในสาขาที่ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดก็อาจไม่ประสบความสำเร็จได้ และเรื่องคุณภาพนั้นเป็นเรื่องที่ตลาดยังให้ยังให้ความสนใจ คือ ต้องมีคุณภาพและประสิทธิภาพสถานศึกษาผลิตคนที่มีคุณภาพจะต้องสู้กับสถานศึกษาอื่นได้ด้วย และเป็นที่ยอมรับจึงจะสามารถแข่งขันในสังคมได้ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2544 : 128) ในปี พ.ศ. 2540 เรื่องคุณภาพการศึกษาดกตำไม่ทันโลก มีช่องว่างระหว่างสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษามีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสระดับการศึกษาต่ำการศึกษาแปลกแยกจากสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมขาดประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการ ขาดความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ และขาดมาตรฐานกลางของชาติ (เกษม วัฒนชัย, 2544 : 1)

เมื่อพิจารณาสภาพการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมา จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกฝ่ายสรุปได้ว่า วิกฤตการณ์ทางการศึกษาของไทย คือ การไม่ได้ดำเนินการในเรื่องคุณภาพการศึกษาอย่าง

จริงจังในด้านการวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลในสถานศึกษาเหมือนกับในต่างประเทศ (รุ่ง แก้วแดง, 2544 : 32)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2542 ได้ระบุไว้ในหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องประกันคุณภาพภายในของตนเองทุกปี และประกันคุณภาพภายนอก โดยองค์การภายนอกทุก 5 ปี จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกาเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ ที่มีความรับผิดชอบในการจัดการประเมินสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท โดยเฉพาะการดำเนินงานในรอบแรกจะต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 6 ปี นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมีผลบังคับใช้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 18) การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษา ทำให้ได้สารสนเทศที่สะท้อนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาอันนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้นหากสถานศึกษาแต่ละเขตพื้นที่การศึกษามีการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของตนเองว่ามีจุดเด่นในเรื่องใดบ้าง อย่างไรก็ตามปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา คือ ยังขาดระบบ และรูปแบบวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลตามเป้าหมายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สมคิด พรหมจรรย์ และสุพัตร์ พิบูลย์, 2544 : 2)

เนื่องจากโรงเรียนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี มีจำนวน 250 แห่ง มีขนาดต่างกันบางโรงเรียนเป็นพื้นที่กันดาร การบริหารงานมีความยุ่งยากมาก จึงทำให้การบริหารงานและการจัดการ มีความแตกต่างกันไปจากการรายงานของสถานศึกษาในเรื่องการรับการประเมินจากบุคคลภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 40 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2547 พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มาตรฐานด้านครูผู้สอน ผลสัมฤทธิ์ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด ส่วนคุณภาพด้านผู้บริหารยังไม่เป็นที่พอใจของผู้ปกครอง และชุมชน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี, 2547 : 1)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน และปรับระดับคุณภาพการศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาแนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เพื่อพัฒนาการศึกษาต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2548 – 2557) ใน 3 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2548 – 2557) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษา ผู้วิจัยจะศึกษาแนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2548 – 2557) โดยศึกษาเฉพาะหัวข้อดังต่อไปนี้

ด้านผู้บริหาร

ด้านครูผู้สอน

ด้านผู้เรียน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 30 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5

คน

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2548 – 2557) 3 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบตัดสินคุณภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนดในระบบการประกันคุณภาพ ปฏิบัติตามเกณฑ์มีการตรวจสอบมาตรฐานการปฏิบัติ และตัดสินว่างานบรรลุเกณฑ์หรือไม่

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี

แนวโน้ม หมายถึง พัฒนาการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

ทศวรรษ หมายถึง ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2557

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี ที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการบริหารโรงเรียนโดยตรงตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 เกี่ยวกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง นักการศึกษาซึ่งมีประสบการณ์โดยตรงในด้านการบริหาร หรือการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี หรือนักวิชาการที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ได้จากการคัดเลือกของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1

เทคนิคเดลฟาย หมายถึง วิธีการวิจัยวิธีหนึ่งที่ใช้ในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตโดยอาศัยความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามหลายรอบ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สามารถทำนายแนวโน้มการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี
2. พัฒนาคุณภาพจากผลการวิจัยเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา และผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สามารถนำข้อมูลใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น